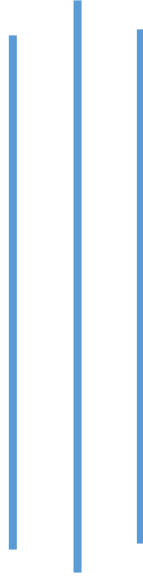

गौमुल गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८३/०८४ को
नीति तथा कार्यक्रम

गौमुल गाउँपालिका
घट्मुना, बाजुरा
सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल
२०८३ असार ०२ गते

दोस्रो गाउँसभाको ९ औं अधिवेशनमा प्रस्तुत
आर्थिक वर्ष २०८३/०८४ को नीति तथा कार्यक्रम

सर्वप्रथम यस सम्मानित गाउँसभामा उपस्थित गाउँसभाका सदस्यज्यूहरू, गाउँसभाका सचिवज्यू, सम्पूर्ण राष्ट्रसेवक कर्मचारी वर्ग लगायत उपस्थित सबै महानुभावहरूलाई यस गरिमामय सभामा हार्दिक स्वागत गर्दै यहाँहरूको अर्थपूर्ण उपस्थितिका लागि धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

गाउँसभाका सदस्यज्यूहरू,

समन्यायिक व्यवस्थाको सुनिश्चितताका लागि इतिहासको विभिन्न कालखण्डमा आफ्नो ज्यानको बलिदान समेत दिइ योगदान दिनुहुने वीर शहीदहरू प्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्न चाहन्छु । यसका साथै व्यवस्था परिवर्तनका क्रममा घाइते हुनुभएका महानुभावहरूमा शिघ्र स्वास्थ्यलाभको कामना गर्दछु ।

आज मिति २०८३ साल असार महिनाको ०२ गतेका दिन यस गरिमामय दोस्रो गाउँसभाको ९ औं अधिवेशनको पहिलो बैठकमा गौमुल गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८३/०८४ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा समग्र गौमुलबासी प्रति आभार व्यक्त गर्दै आफूलाई गौरवान्वित महसुस गरेको छु ।

विकास एक निरन्तर अधि बढ्ने प्रक्रिया भए पनि समय परिस्थिति र आवश्यकतामा आधारमा विकासमूलक गतिविधिहरूको प्राथमिकीकरण र सबै प्रकारको स्रोतको विश्लेषण मार्फत अगाडि बढ्न सक्नु हाम्रो पहिलो दायित्व हुने भएकोले यस गरिमामय सभामा प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रमले समृद्ध गौमुल निर्माणको मार्गमा कदम चाल्नेछ भन्ने विश्वास लिएको छु ।

यस गौमुल गाउँपालिकाको समावेशी र सहभागितामूलक विकास मार्फत समृद्ध गौमुल निर्माणको मार्गमा अगाडि बढ्न नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, संघीय, प्रादेशिक तथा स्थानीय तहले तयार गरेका कानून, गौमुल गाउँपालिकाले तयार गरेको आवधिक योजना तथा मध्यमकालीन खर्च संरचना र राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्डहरूका अतिरिक्त गौमुलबासीहरूको विकासप्रतिको चाहना र अमूल्य सुझाव, स्थानीय तहहरू बीचको सहअस्तित्व, समन्वय र सहकार्यमा गौमुल गाउँपालिकामा आर्थिक, सामाजिक तथा वातावरणमैत्री र दिगो पूर्वाधार विकासको सुनिश्चित गर्दै कृषि उपज वस्तुको निर्यातमा वृद्धि गर्ने गरि यो आर्थिक वर्ष २०८३/०८४ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गरिएको कुरा यस सम्मानित सभा समक्ष निवेदन गर्न चाहन्छु ।

गाउँसभाका सदस्यज्यूहरू,

नेपाल सरकारको वृहत् सोचका रूपमा रहेको समृद्ध नेपाल र सुखी नेपाली तथा सोही योजनाको दीर्घकालीन सोच सुशासन, सामाजिक न्याय र समृद्धि लाई आधार लिइ गौमुल गाउँपालिकामा प्राप्त स्रोत र यहाँका आवश्यकताहरूको विश्लेषण गर्दै गौमुल गाउँपालिकाको सुशासन, दिगो विकास र समृद्धि दीर्घकालीन सोच सहितको आवधिक योजना तयार भई सोही आवधिक योजनाले लिएका परिमाणात्मक लक्ष्यहरू पूरा गर्ने गरि यो आर्थिक वर्ष २०८३/०८४ को नीति तथा कार्यक्रम तयार गरिएको छ । यस नीति तथा कार्यक्रममा वातावरणमैत्री विकास, जलवायु उत्थानशीलता र समावेशी र समतामूलक विकास प्रणालीमा आधारित भई विकास योजनाहरूको प्राथमिकीकरण गरिएको हुँदा सबै प्रकारका विकास साझेदार निकायहरूको सहकार्यका लागि मार्ग प्रशस्त गरिएको कुरा पनि अवगत गराउन चाहन्छु ।

कर बाध्यताले हैन रहरले तिरौं भन्ने मूल मर्मलाई साकार पार्दै जिम्मेवार नागरिक तयार गर्नु आजको आवश्यकता हो । आत्मनिर्भरमुखी विकास प्रणाली अवलम्बन गर्न सकिएको खण्डमा मात्र समावेशी एवम् दिगो विकासको परिकल्पना गर्न सकिने भएको हुँदा गौमुल गाउँपालिकामा रैथाने बाली, फलफूल, जडीबुटी उत्पादनमा वृद्धि र उत्पादित वस्तुको राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा गौमुलको पहिचान सहित बजारीकरणको सपना साकार पार्न योगदानमा आधारित कृषि-पशुपालन क्षेत्रमा अनुदान र कृषि प्रणालीमा प्रविधिकरणमा जोड दिँदै प्रत्येक वडा केन्द्र सम्म बाह्रै महिना चलने सडक सञ्जाल, आफ्नो उत्पादन तथा आमदानीले बाह्रै महिना खानपुग्ने परिवारको संख्या वृद्धि, स्थानीयस्तरमा नै सर्वसुलभ स्वास्थ्य सेवा र विश्व बजारमा प्रतिस्पर्धा गर्न सक्ने जीवन उपयोगी शिक्षामा लगानीलाई प्रमुख प्राथमिकता दिइएको छ ।

गौमुल क्षेत्रलाई पर्यटकीय गन्तव्यका रूपमा अगाडि बढाउन सकिएको खण्डमा यहाँ उत्पादित कृषि उपज वस्तुलाई कृषि-पर्यटन(Agro-Tourism) उद्यमशिलता मार्फत सहज बजारीकरण गर्न टेवा पुग्ने छ भने गौमुलको जलस्रोतको सहि सदुपयोग गर्दै ऊर्जा, सिँचाइका अतिरिक्त पानी प्रशोधन तथा बजारीकरण उद्योग मार्फत गौमुल-जल परियोजना सञ्चालन जस्ता दीर्घकालीन अर्थतन्त्र सुधारका कार्यक्रमहरू यस नीति तथा कार्यक्रममा समावेश गरिएको कुरा म यस गरिमामय सभामा अवगत गराउन पाउँदा अत्यन्त खुसी महसुस गरेको छु ।

गाउँसभाका सदस्यज्यूहरू,

अब म यो आर्थिक वर्ष २०८३/०८४ को नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमाका आधारहरू प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

१. नीति तथा कार्यक्रमका आधारहरू

यस नीति तथा कार्यक्रम देहायका आधारहरूमा आधारित रही तर्जुमा गरिएको छः

- नेपालको संविधान
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४
- नेपालको सोह्रौं योजनाको सोच
- दिगो विकासका लक्ष्यहरू(SDGs)
- नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारका नीति तथा कार्यक्रम
- गाउँपालिकाको आवधिक योजना
- मध्यमकालीन खर्च संरचना
- स्थानीय आवश्यकता तथा नागरिक सुझाव
- जलवायु परिवर्तन, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा समावेशी विकासका सिद्धान्त

२. दीर्घकालीन सोच

“गौमुल गाउँपालिकाको सुशासन, दिगो विकास र समृद्धि”

३ लक्ष्य

“सर्वसुलभ सेवा प्रवाह, आत्मनिर्भर अर्थतन्त्र, सशक्त मानव विकास, वातावरणीय संरक्षण र सुशासन मार्फत समृद्ध, सुरक्षित गाउँपालिका निर्माण।”

४. उद्देश्य

१. समावेशी र आत्मनिर्भर आर्थिक विकासको प्रवर्द्धन गर्नु ।
२. समावेशी सामाजिक विकास र मानव पूँजी सुदृढीकरण गर्नु ।
३. वातावरणमैत्री, दिगो र समावेशी पूर्वाधार विकास सुनिश्चित गर्नु ।
४. वातावरण संरक्षण र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनमा आधारित विकास प्रवर्द्धन गर्नु ।
५. सक्षम संस्थागत विकास र सुशासन प्रवर्द्धन गर्नु ।
६. शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाइ सेवामा पहुँच विस्तार गर्नु ।
७. विपद् प्रतिरोधी तथा वातावरणमैत्री पूर्वाधार निर्माण गर्नु ।
८. महिला, बालबालिका, दलित, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा विपन्न समुदायको सशक्तिकरण गर्नु ।
९. सुशासन, पारदर्शीता तथा उत्तरदायित्व अभिवृद्धि गर्न ।

(क) विद्यमान अवसरहरू

- खेती योग्य जमिन, सिँचाइका लागि प्रशस्त जलाधार, पशु पन्छी पालनका लागि प्रशस्त वन जङ्गल र उर्वरा माटोमा कृषकहरूले कुनै पनि विषादी प्रयोग नगरि खेतीपातीको अभ्यास भएको ।
- व्यवसायिक कृषि तथा पशु पन्छी पालन मार्फत कृषि उपजको मात्रा वृद्धि गर्न सकिएको खण्डमा बजारीकरणका प्रशस्त वैकल्पिक अवसरहरू देखिन्छन् ।

- कृषि तथा पशु पन्छी पालनमा यान्त्रिकरण गर्दै महिला तथा युवाहरूलाई स्थानीयस्तरमा नै हरित रोजगारीमा जोड्न सकिने अवस्था रहेको छ।
- खनिज तथा खानीको सम्भावना देखिएका क्षेत्रमा अध्ययन अनुसन्धान मार्फत वस्तुस्थितिको विश्लेषण गरि उद्योग स्थापना गर्न सकिएको खण्डमा रोजगारीका अवसर सृजना गर्न सकिने अवस्था छ।

(ख) विद्यमान चुनौतीहरू

- भौगोलिक विकटताका कारण सबै वडाहरूमा नियमित र गुणस्तरीय सडक सञ्जाल विस्तार गर्न अझै केही समय लाग्ने देखिन्छ,
- प्राकृतिक प्रकोपको दृष्टिकोणले गौमुल उच्च जोखिममा रहेको र समय-समयमा घट्ने विपदका घटनाहरूले धन जनको क्षति हुँदा अनपेक्षित आर्थिक व्यय-भार बढ्ने गरेको छ,
- आम समुदायलाई परम्परागत र निर्वाहमुखी कृषि प्रणालीबाट व्यवसायिकता तर्फ उन्मुख गराउन समय लाग्ने देखिन्छ,
- वैदेशिक रोजगारी प्रति आकर्षित युवालाई स्वदेशमै स्वरोजगारका अवसरहरूमा जोड्न समय लाग्ने देखिन्छ ।

गाउँसभाका सदस्यज्यूहरू,

अब म गाउँपालिकाको चालु आ.व. २०८२/०८३ को प्रगति समीक्षा प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु।

(क) पूर्वाधार विकास तर्फ

- थुमथला आ वि को भवन निर्माण सम्पन्न भएको छ।
- नवज्योती आ विकाे भवन र शौचालय निर्माण सम्पन्न भएको छ।
- वडा नं ४ को वडा कार्यालयको भवन निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको छ।
- बाडी देखि टाडाँकोट हुँदै माझपाली सम्मको सडक निर्माणकार्य बजेट अनुसारको काम सम्पन्न भएको छ।
- सिम देखि बिजाली सम्मको सडक निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ।
- आग्र देखि रनेडा सम्मको सडक मर्मत कार्य सम्पन्न भएको छ।
- गौमुल फन पार्क निर्माणाधिन अवस्थाको अन्तिम चरण रहेको छ।
- वडा नं. १ मा गाग्रा झोलुङ्गे पुलको निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ।
- दश शैया अस्पतालको संचालनका लागि स्वास्थ्यकर्मी निवासको अस्थायी आवास निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ।
- दश शैया अस्पतालको लागि अत्यावश्यक फर्निचर र स्वास्थ्य उपकरण विद्युतिय बोलपत्रको माध्यमबाट खरिद कार्य सम्पन्न भइ सकदा पनि विद्युत आपूर्तिका नभएका कारण संचालन गर्न नसकिएको र निकट भविष्यमा संचालनमा आउने छ।

- ६ वडामा संचालनमा रहेका राष्ट्रिय रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम द्वारा संचालित योजनाहरू सम्पन्न
- कोट देखि कैलाशमाण्डौ सम्मको पद मार्ग निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको छ।
- दधपुरा घटाल धर्मशाला निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ।
- दिडिपाटा मन्दिर तथा धर्मशाला वडा नं३ निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ।
- जलवायु परिवर्तन स्थानीय अनुकूलन परियोजना अन्तर्गत:
  - वडा नं १ मा ऐरेना खानेपानी तथा सरसफाई योजना निर्माण सम्पन्न भएको छ।
  - वडा नं १ मा पोखरा खानेपानी तथा सरसफाई योजना निर्माण सम्पन्न भएको छ।
  - वडा नं २ मा रनेडा खानेपानी तथा सरसफाई योजना निर्माण सम्पन्न भएको छ।
  - वडा नं ६ मा सालिकोट खानेपानी तथा सरसफाई योजना निर्माण सम्पन्न भएको छ।
  - वडा नं ३ मा आला बेहरी बहुउपयोगी योजना निर्माण सम्पन्न भएको छ।
  - वडा नं ४ मा प्रथम थारखोला बहुउपयोगी योजना निर्माण सम्पन्न भएको छ।
  - वडा नं ५ मा दोस्रो थारखोला बहुउपयोगी योजना निर्माण सम्पन्न भएको छ।
  - वडा नं १ मा ईरजकाडाडा खानेपानी तथा सरसफाई योजना निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको छ।
  - वडा नं १ मा माडी खानेपानी तथा सरसफाई योजना निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको छ।
  - वडा नं १ मा भित्रखोला बहुउपयोगी योजना निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको छ।
  - वडा नं ३ मा कटीगाउँ बहुउपयोगी योजना निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको छ।
  - वडा नं ४ मा तल्लेखाली गदाडा सिचाई योजना निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको छ।
  - वडा नं ५ मा काठीखेत सिचाई योजना निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको छ।
  - वडा नं २ मा पदमपुर आ वि शौचालय निर्माण निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको छ।
  - वडा नं ४ मा किर्तिचौर मा वि नर्सरी स्थापना निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको छ।
  - वडा नं ४ मा कादुरी संस्थाद्वारा धौलापानी खानेपानी योजना निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको छ।
  - वडा नं २ मा HRC द्वारा जनज्योती मा विकाे शौचालय निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको छ।

राष्ट्रिय रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम तर्फ

- वडा नं १ मा भुरिगाउँ तडबन्धन र पुल देखि देशैन सम्मको बाटो निर्माण भएको छ।
- वडा नं २ मा सेरि ढल निकास तथा बाटो मर्मत निर्माण भएको छ।
- वडा नं ३ मा स्वास्थ्य कार्यालय घेरबार तथा शौचालय निर्माण भएको छ।
- वडा नं ४ मा सत्य आ वि घेरबार डाडाँबाडा ई सि डि घर तथा शौचालय निर्माण भएको छ।

- वडा नं ५ मा मानाकोट आ वि घेरबार निर्माण भएको छ।
- वडा नं ६ मा चाखुडे सिचाई कुलो तथा साघुचौर काठेपुल र बाटो निर्माण सम्पन्न भएको छ।

(ख) सामाजिक विकास तर्फ

स्वास्थ्य तर्फ

- गाउँपालिकाको केन्द्रमा रहेको आधारभूत अस्पतालमा आवश्यक प्रविधिहरू थप गरि एम.वि.वि.एस. डाक्टर सहित गुणस्तरीय एवम् सर्वशुलभ तरिकाले स्वास्थ्य सेवा प्रदान गरिदै आएको छ।
- स्वास्थ्य संस्थाहरूकालागि आवश्यक औषधी र उपकरण बोलपत्रको माध्यमबाट खरिद।
- एकिकृत स्वास्थ्य शिविर संचालन गरिएको छ।
- पूर्ण खोप पालिका घोषणा गरिएको छ।
- महिला स्वास्थ्य स्वयमसेवीकाहरूको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम संचालन गरिएको
- प्रत्येक वडाको टोल टोलमा गई स्वास्थ्य शिविर संचालन गरिएको छ।
- किर्तिचौर मा.विमा बाल कक्षा देखि कक्षा १ सम्म अंग्रेजी माध्यमबाट पठनपाठन सुरु।
- सेनिटरी प्याड खरिदको लागि विद्यालयको खातामा निकास गरिएको छ।
- नागरिक आरोग्य केन्द्रद्वारा पालिकाका विभिन्न स्थानहरूमा शिविर संचालन गरिएको छ।

शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा तर्फ

- सबै विद्यालयमा सामाजिक परिक्षण सम्पन्न गरेको ।
- सबै विद्यालयमा अडिट भएको ।
- विद्यालय सुधार योजना अध्यावधिक भएको ।
- पालिका स्तरिय राष्ट्रपति रनिडशिल्ड प्रतियोगिता सम्पन्न ।
- पालिका स्तरिय वार्षिक परीक्षा सम्पन्न ।
- जिल्ला स्तरिय राष्ट्रपति रनिडशिल्ड सम्पन्न ।
- स्थानीय स्तरमा विद्यालय दिवा व्यवस्थापन कार्यविधि निर्माण ।
- १० वर्षे गाउँशिक्षा योजना निर्माण ।
- पालिकाले जना विद्यार्थीहरूलाई छात्रवृत्ति दिएको छ।
- दलित जेहेन्दार जना विद्यार्थीहरूलाई छात्रवृत्ति दिएको छ।
- वडा नं ३ स्थायी घर भएका दमन धामीलाई MBBS अध्ययन गर्नको लागि वार्षिक रकम विनियोजन गरेको छ।

- गौमुल गाउँपालिकाका विद्यार्थीहरूका लागि मार्तडीमा लोकसेवा कक्षा संचालन भएको छ।

महिला तथा जेष्ठ नागरिक शाखा तर्फ

- सबै वडाहरूमा तिज कार्यक्रम संचालन गरिएको छ।
- लैङ्गिक हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियान पालिका स्तरका ६ वटै वडामा जनचेतना मुलक कार्यक्रमहरू हिंसा विरुद्धका र्यालि ,वडा टोल स्तरिय देउडा , कार्यक्रमहरू गरी सम्पन्न गरिएको छ।
- ११६औं अन्तराष्ट्रिय नारी दिवस वडा र पालिका स्तरिय जनचेतनामुलक कार्यक्रम र्याली, वडामा टोल स्तरिय देउडा प्रतियोगिता, हाजिरजवाफ प्रतियोगिता, बक्तित्वकला प्रतियोगिता, र जनचेतनामुलक अन्य कार्यक्रमहरू गरि सम्पन्न गरिएको छ।
- विभिन्न संघ संस्थाहरूसंग साझेदारी गरि विभिन्न कार्यक्रमहरू संचालन गरिएका छन्।

न्यायिक समिति तर्फ

- न्यायिक समितिमा १ मात्र विवाद दर्ता भई मेलमिला भएको ।
- जिल्ला अदालतबाट न्यायिक समितिको अनुगमन तथा निरिक्षण भएको ।
- उजुरी प्रशासकहरूका लागि विवाद निरूपण तथा मेलमिलाप सम्बन्धि तालिम पुत्र डोटीमा सम्पन्न भएको ।
- न्यायिक समितिका पदाधिकारी, जनप्रतिनिधि तथा अन्य सरोकारवालाहरूका लागि २ दिने न्यायिक सचेतिकरण तालिम संचालन ।
- बाजुराको बुढीनन्दा नगरपालिकामा न्यायिक समितिको प्रथम जिल्ला सम्मेलनमा भाग लिएको ।

(ग) आर्थिक विकास तर्फ

कृषि तर्फ

- कृषि यान्त्रिकरण अन्तरगत कृषकहरूलाई १५ वटा मल्टिक्रप थ्रेसर र १ कम्बाईल मिल वितरण गरिएको छ।
- कलमी स्याउका १५०० बिरुवा , कलमी किविका २५०० र कलमी ओखरका १८०० बिरुवाहरू कृषक समूहलाई वितरण गरिएको छ।
- बृहत कृषि जैविक विविधता तथा कृषि मेला प्रदर्शनी कार्यक्रम संचालन गरी उत्कृष्ट ७ विधा अन्तरगत पुरस्कार वितरण गरिएको छ।
- प्रत्येक वडाहरूमा जैविक विविधता प्रदर्शनी स्टल स्थापना गरिएको छ।

- सिजन अनुसारका उन्नत जातका तरकारी विउ विजन र दलहन बाली वितरण गरिएको छ।
- रैथाने बालीको संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गरिएको छ।
- कृषि उत्पादनमा वृद्धि गर्न साना सिचाई योजना निर्माण गरिएको छ।
- कलमी सुन्तला र कागतीका ९००० बोट विरुवा वितरण गर्न माग संकलन गरिएको छ।
- राष्ट्रिय कृषि आधुनिकिकरण परियोजना अन्तरगत गौमुल गाउँपालिका वडा नं १ को अम्लिश र वडा नं ३ को गज्रेमा सिमि संकलन केन्द्रको भवन निर्माण सम्पन्न भएको ।

पशु सेवा तर्फ

- माहामारी रोग फैलन नदिन मासिक रुपमा फिल्ड अनुगमन गर्ने र पशुको उपचार गर्ने काम गरिएको छ।
- वडा नं १ मा भेट्नेरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र मार्तडी र पालिकाको संयुक्त आयोजनामा १ दिने निःशुल्क पशु स्वास्थ्य शिविर संचालन गरिएको छ।
- पशुहरु लाई उपचार गर्दा नियन्त्रण गर्न ३ वटै सेवा केन्द्रहरुमा फलामे ट्रेविज निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ।
- भेटेरिनरी ल्याव स्थापनाका लागि ल्यावका उपकरणहरु खरिद गरिएका छन्।
- कृषकहरुको घरगोठमा गई पि.पि.आर, एफ.एम.डि र रेबिज विरुद्धको खोप लगाउने काम सम्पन्न भएको छ।

उद्यम विकास शाखा तर्फ

- ६ जनालाई १ महिने ड्राईभिड तालिम दिईएको छ।
- ६ जना व्यावसाय संचालन गर्दै आएका उद्यमीहरुलाई प्रविधि हस्तान्तरण गरिएको छ।

राष्ट्रिय रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम तर्फ

- राष्ट्रिय रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम र स्थानीय तहको साझेदारीमा जम्मा ९२ जनालाई १०० दिनको रोजगारी दिइएको छ।
- प्रत्येक वर्ष बेरोजगारको तत्थ्याङ्क संकलन गरी अध्यावधि गर्ने गरेको छ। जस्मा आ.व. २०८२/०८३ जम्मा २०७२ जना बेरोजगार व्यक्तीहरुको तत्थ्याङ्क संकलन गरिएको छ र आगामी आ व २०८३/०८४ का लागि ८०० जनाको तत्थ्याङ्क संकलन गरिएको छ।
- श्रमको सम्मान राष्ट्रको अभियान कार्यक्रम सबै वडाहरुमा संचालन गरिएको छ।
- ५ बर्षे रोजगार रणनिति निर्माण गरिएको छ।
- बैदेशिक रोजगार सम्बन्धि आवश्यक सुझाव दिईएको छ।

सुरक्षित आप्रवाशन सामी कार्यक्रम अन्तर्गत सम्पन्न क्रियाकलापहरु

- सुरक्षित आप्रवासन SAMI कार्यक्रम अन्तर्गत चौथो चरणको कार्यान्वयन मोडालिटी सम्बन्धमा अभिमुखिकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको छ।
- स्थानीय तहमा वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका व्यक्तिहरु संग वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी अभिमुखिकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको छ।
- स्थानिय तहको विषयगत समिति/शाखा हरु संग वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी सेवालाई संस्थागत गर्ने सम्बन्धमा अभिमुखिकरण तथा अन्तर्क्रिया कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ।
- स्थानिय तह / रोजगार सेवा केन्द्रद्वारा समुदायस्तरमा सुरक्षित वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी अभिमुखिकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको छ।

•

(घ) वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन र जलवायु उत्थान तर्फ

- विपद्को कारण क्षति भएका सम्पूर्ण घरपरिवारलाई राहत वितरण तथा वैकल्पिक व्यवस्थापन मार्फत पुनर्स्थापना गर्ने कार्य सम्पन्न भएको छ।

(ङ) संस्थागत विकास तथा सुशासन तर्फ

- गाउँपालिकामा रहेका सम्पूर्ण विद्यालयहरुको सामाजिक लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ,
- पालिकाले आवधिक योजना, मध्यमकालीन खर्च संरचना निर्माण गरेको छ
- संगठन व्यवस्थापन सर्वेक्षण (O&M) गरेको छ।
- सेवालाई प्रभावकारी पारदर्शी र गुनासो सुन्न Mobile App लागु गरिएको छ।
- गौमुल गाउँपालिकाको दिगो विकास लक्ष्य स्थानीयकरण कार्ययोजना निर्माण गरेको छ।
- कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि तालिम संचालन गरेको छ।

गाउँसभाका सदस्यज्यूहरु,

अब म यस आर्थिक वर्ष २०८३/०८४ का लागि विभिन्न विषयगत तथा क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रमहरु प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

१. सुशासन तथा संस्थागत विकास

- गाउँपालिकाको सेवा प्रवाहलाई प्रविधिमैत्री, पारदर्शी तथा प्रभावकारी बनाइनेछ।
- सार्वजनिक सेवामा कार्यरत सम्पूर्ण कर्मचारीहरुको मनोबल वृद्धिका लागि प्रोत्साहन स्वरुप प्रोत्साहन भत्ता उपलब्ध गरिनेछ।
- बेरुजु न्यूनीकरण तथा वित्तीय अनुशासनलाई प्राथमिकता दिइनेछ।
- न्यायिक समितिको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गरी स्थानीय विवाद समाधानलाई प्रभावकारी बनाईनेछ।

- सामाजिक लेखापरीक्षण तथा सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम नियमितरूपमा सञ्चालन गर्ने र प्रतिवेदन प्रकाशन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना तयार गरि सोही अनुसार पदाधिकारी तथा कर्मचारीको नियमित क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- करदाता शिक्षालाई समुदायस्तर सम्म विस्तार गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- राजश्व सुधार योजना तयार पारी राजश्वका दायराहरू फराकिलो पारी राजश्व संकलनमा सुधार गरिनेछ ।
- उत्कृष्ट कर्मचारी प्रोत्साहन कार्यक्रम अन्तर्गत कार्य सम्पादन मूल्याङ्कनको आधारमा कर्मचारी पुरस्कृत कार्य सम्पन्न गरिनेछ ।
- नतिजामा आधारित मूल्याङ्कन तथा अनुगमन प्रणालीको विकास गर्न अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यविधि अद्यावधिक गरि कार्यान्वयन गरिनेछ ।

२. आर्थिक विकास तर्फ

(क) कृषि तथा पशुपन्छी विकास

- व्यावसायिक कृषि उत्पादनलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- कृषि उत्पादन, प्रोत्साहन तथा बजारीकरणमा सहकारी तथा निजी क्षेत्रसँग साझेदारी गरिनेछ ।
- उन्नत बीउ, मल तथा प्रविधिमा किसानको पहुँच विस्तार गरिनेछ ।
- पशु स्वास्थ्य शिविर तथा खोप कार्यक्रम नियमित सञ्चालन गरिनेछ ।
- कृषक समूह तथा कृषिमा आधारित अद्यमीलाई अनुदान तथा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।
- जडिबुटी क्षेत्र विकासका लागि खोज अनुसन्धान र खेती विस्तार गर्न अध्ययन अनुसन्धान गरिनेछ ।
- कोदो, जौ, चिनो, कागुन र फापर जस्ता रैथाने बाली उत्पादनका लागि कृषकहरूलाई व्यवसायीकरणमा लागत साझेदारी अनुदान उपलब्ध गराइनेछ ।
- वडा नं. १, २ र ३ मा आलु र सिमीको पकेट विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- वडा नं. १ देखि ६ सम्म फलफूल पकेट विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- वडा नं. १ देखि ६ सम्म जडीबुटी खेती विकास कार्यक्रम अन्तर्गत आगामी आर्थिक वर्षमा व्यवसायिक जडीबुटी खेती कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- खाद्य सुरक्षाको प्रत्याभूतिका लागि स्थानीय बालीको वीउ संरक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- अन्य मसलाबाली खेती विस्तारका लागि कृषकहरूलाई सहयोग गर्ने नीति लिइनेछ ।
- स्थानीय भेडा च्याङ्गा पालक कृषकहरूलाई व्यवसायिक बनाउन लागत साझेदारीतामा आधारित अनुदान कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

- पशुपन्छी तथा कृषिमा विमा कार्यक्रम प्रभावकारीरूपमा लागू गर्न हरेक वडामा अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकास्तरीय कृषि उपज वस्तुको सङ्कलन गरि बजारीकरण गर्न सङ्कलन केन्द्रको स्तरोन्नती गर्ने रणनीति लिइनेछ ।
- कृषकलाई प्रविधिमा जोड्न विभिन्न कृषिजन्य उपकरणहरू उपलब्ध गराइनेछ ।

(ख) सिँचाइ

- यस आर्थिक वर्षमा गाउँपालिकाका हरेक वडामा कम्तिमा १ वटाका दरले जम्मा ६ वटा ठूला सिँचाइ आयोजनाहरू सम्पन्न गरिनेछ ।
- हाल सञ्चालनमा रहेका तर जीर्ण अवस्थामा रहेका सिँचाइ योजनाहरूको अवस्था अध्ययन गरि सिँचाइ कुलो मर्मत गर्ने कार्य समयमा नै सम्पन्न गरिनेछ ।
- सम्पन्न भएका आयोजनाका उपभोक्तालाई दिगो विकास गर्न अभिमुखीकरण गरिनेछ ।

(ग) पर्यटन संस्कृति र सम्पदा

- गौमुल पर्यटन क्षेत्र विकासका लागि पर्यटन गुरुयोजना निर्माण गरिनेछ ।
- पालिकामा रहेको डडुल्ले देवी र गौमुललाई पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- वडा नं २ को पौदालीमा पर्ने गौमुल क्षेत्रको अध्ययन अनुसन्धान गरि पर्यटन प्रबर्द्धन गरिनेछ ।
- घट्मुना-गौमुल पर्यटकीय सडक निर्माण गरि गौमुल क्षेत्रमा पर्यटकहरूको आवागमनमा वृद्धि गरिनेछ ।
- धार्मिकस्थल, धर्मशाला निर्माण तथा मर्मत सम्भार गरिनेछ ।
- हरेक वडामा आवश्यकताको आधारमा हेलिप्याड निर्माण गरिनेछ ।
- देउडा संस्कृति जगेर्ना गर्नका लागि स्थानीय सांस्कृतिक समूह गठन तथा सशक्तीकरणका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- परमपरा देखि चल्दै आएको भुवा, माघी , मैझाडो जस्ता चाडपर्वहरूको संरक्षण तथा प्रबर्द्धन गरिनेछ ।

(घ) उद्योग, व्यापार, व्यवसाय तथा आपूर्ति

- गाउँपालिकामा उद्योग स्थापना तथा सञ्चालन रणनीतिक योजना तयार गरिनेछ ।
- हाल सञ्चालनमा रहेका साना तथा घरेलु उद्योगहरूको स्तरोन्नतीका लागि आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।
- अल्लो खेती विस्तारका लागि कृषक सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- गौमुल-जल प्रशोधन तथा बजारीकरणका लागि सम्भाव्यता अध्ययन कार्य सम्पन्न गरिनेछ ।

- परम्परागत आरन व्यवसाय, छाला व्यवसाय तथा सङ्गीत बाद्य-बाधनका सामाग्री तयार पेसा प्रवर्द्धनका लागि सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।
- आवश्यकताको आधारमा हरेक वडाका टोलहरूमा कुटानी-पिसानी मिल स्थापना तथा मर्मत गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- पालिका भित्र विभिन्न उत्पादन तथा रोजगारमूलक क्षेत्रमा लगानी गर्ने लगानीकर्ता तथा उद्योगी संग साझेदारी गरिनेछ ।

(ड) श्रम, रोजगारी तथा सामाजिक सुरक्षा र सहकारी

- गाउँपालिकाले तयार गरेको रोजगार रणनीतिले लिएका रणनीतिक स्तम्भहरूको आधारमा प्रस्तावित कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- अनौपचारिक क्षेत्रमा काम गर्ने कामदारहरूको अनिवार्य बिमा गर्नका लागि रोजगारदाताहरूलाई बिमा गर्न अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- एक वडा एक बहुउद्देश्यीय सहकारी व्यवस्थापन कार्यक्रम अन्तर्गत लागत साझेदारीतामा आधारित अनुदान उपलब्ध गराइनेछ ।
- विपन्न घरपरिवार तथा अभिभावक विहीन बालबालिकाहरूलाई सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।
- जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यक वर्गका लागि सहयोग गर्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

३. सामाजिक विकास तर्फ

(क) शिक्षा, विज्ञान तथा नवप्रवर्तन

- विद्यालय शिक्षाको गुणस्तर सुधारलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
- विद्यालयमा प्रविधिमैत्री सिकाइ प्रणाली विस्तार गरिनेछ ।
- प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रको व्यवस्थापन सुदृढ गरिनेछ ।
- उच्च शिक्षा, प्राविधिक शिक्षा र लोकसेवा तयारीका कक्षा लिने दलित बालबालिका लाई आवश्यक सहयोग गरिनेछ ।
- छात्रवृत्ति तथा शैक्षिक सहयोग कार्यक्रमलाई लक्षित वर्गसम्म पुर्याइनेछ ।
- बाजुरा क्याम्पसमा अध्ययनरत गौमुल गाउँपालिकाका विद्यार्थीहरूलाई छात्रवृत्ति तथा लोकसेवा तयारी कक्षा संचालन गरिनेछ ।
- शिक्षाको गुणस्तरता सुधारका लागि स्थानीय शिक्षा योजना तयारी गरि सोही अनुसार शिक्षा सुधारका कार्यहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

- विद्यालय सुधार योजना तयारीमा सहयोग तथा अभिभावक-शिक्षक-बालबालिकाहरूलाई सामूहिक उत्प्रेरणात्मक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- हरित विद्यालयको अवधारणा अन्तर्गत विपद् व्यवस्थापन मैत्री भौतिक संरचना निर्माणमा विद्यालयहरूलाई सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।
- शिक्षकहरूलाई प्रविधि मैत्री शिक्षण प्रणालीमा क्षमता अभिवृद्धि तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।
- प्रधानाध्यापक, विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई नेतृत्व विकास तथा सुशासन विषयमा तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।
- बाल विकास केन्द्रमा बालबालिकाहरूले शैक्षिक सामग्री तयार गरि प्रदर्शनी मेलाको आयोजना गर्न बाल विकास केन्द्रहरूलाई सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।
- हरेक विद्यालयमा इको-क्लब गठन गरि उनीहरूलाई वातावरण मैत्री शिक्षाको सुनिश्चितताका लागि सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।
- विद्यालय स्वास्थ्य सचेतना अभियान अन्तर्गत गौमूलकी छोरी, माध्यमिक शिक्षा पश्चात रोजगारी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- विपद्मा शिक्षाको सुनिश्चितता अन्तर्गत एक वडा एक विद्यालयलाई नमूना विद्यालय तयार गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

(ख) स्वास्थ्य तथा पोषण

- आधारभूत स्वास्थ्य सेवामा सबै नागरिकको पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ ।
- हाल सञ्चालनमा रहेको आधारभूत अस्पतालमा उच्च क्षमताको जेनेरेटर जडान गरि २४ सै घण्टा विद्युत आपूर्तिको व्यवस्था मिलाइने छ ।
- निर्माण सम्पन्न भैसकेको दश शैया अस्पतालमा विद्युत जडान गरि अस्पताल सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।
- आधारभूत अस्पतालमा आवश्यक प्रविधि जडान गरि स्वास्थ्य उपचारलाई स्थानीयस्तरमा नै थप गुणस्तरीय बनाइनेछ ।
- आधारभूत अस्पतालमा टेलिमेडिसिन उपचार प्रणालीको व्यवस्थापन गरि केन्द्रबाट दूर्गममा आधुनिक उपचार सुचारु गरिने छ ।
- स्वास्थ्य चौकीहरूमा प्रविधि जडान गर्ने कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइनेछ ।
- आयुर्वेद उपचार पद्धतिको विस्तारका लागि समुदाय अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- दुर्गमका टोल टोल सम्म प्रसूति गृह सञ्चालनका लागि पूर्वाधार तयार गरिनेछ ।
- समुदायमा पोषण सुधारका लागि खानपान र रहनसहनमा बानी सुधारमूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।

- बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रम सञ्चालनका लागि नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूसँग सहकार्य गरिनेछ ।
- समुदायस्तरमा योग शिविरहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- ग्रामिण समुदायमा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मिहरूका अनुभव आदान-प्रदान गर्ने र एमविविएस डाक्टरबाट प्रशिक्षण मार्फत दुर्गममा सहि उपचारको सुनिश्चितताका लागि वर्षमा २ पटक निरन्तर मेडिकल शिक्षा (Continuous Medical Education-CME) कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

(ग) खानेपानी तथा सरसफाइ

- एक घर एक धारा निर्माण कार्य आगामी ५ वर्ष भित्र पालिका भरी सम्पन्न गरिनेछ ।
- खुल्ला दिशामुक्त क्षेत्र घोषणा पश्चातको अवस्था अध्ययन गरि सामुदायिक सरसफाइ सम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- निर्माण सम्पन्न भइ जीर्ण बन्दै गएका खानेपानीका आयोजनाहरूको नियमित मर्मत सम्भार गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- खानेपानीका मूल संरक्षण कार्यमा स्थानीय समुदायको सक्रिय सहभागिता सुनिश्चित गर्दै मूल पहिचान तथा वृक्षारोपन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- हरेक विद्यालयमा अपाङ्गतामैत्री, लैङ्गिकमैत्री शौचालय निर्माण गरिनेछ ।

(घ) महिला बालबालिका दलित अल्पसंख्यक तथा लक्षित वर्ग

- महिलाको सम्पत्तिमा अधिकार सुनिश्चितताका लागि अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- महिलाहरूको राजनीतिमा सहभागिता वृद्धि तथा नेतृत्व विकासका लागि क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- महिला तथा किशोरीहरूको आर्थिक अवस्था सुधारका लागि विभिन्न स्वरोजगारमूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- बालमैत्री वडा घोषणा कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- एक घर एक महिला क्याप्टनको व्यावस्था गरिनेछ ।
- एक वडा एक महिला अधिकार मञ्च निर्माण गरिनेछ ।
- दलित, गरिब, सिमान्तकृत समुदायको नेतृत्व विकास र राज्य संरचनाको मूलप्रवाहमा ल्याउन सहयोग गरिनेछ ।
- सुकुम्बासी तथा अतिगरिब नागरिकको गास, बास र रोजगारीको व्यावस्था गरिनेछ ।
- लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण(जेसी) परीक्षण मार्फत लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट मापन गरिनेछ ।
- समाजमा हुने विसंगतिहरू बालविवाह, बहुविवाह गर्ने प्रचलनलाई न्युनिकरण तथा निश्चेत गरिनेछ ।
- परम्परागत पेशाहरूको आधुनिकिकरण गर्न आवश्यक तालिम र उपकरणको व्यावस्थापन गरिनेछ ।

- जातीय छुवाछुत तथा गलत संस्कारहरूको अन्त्यका लागि कानूनको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नका साथै जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।

(ड) युवा तथा खेलकुद

- पालिका तथा वडा स्तरीय खेल मैदान निर्माण तथा मर्मत गर्ने कार्य सञ्चालन गरिनेछ ।
- पालिका कप/वडा कप आयोजना गरि युवाहरूलाई खेल तर्फ उत्प्रेरणा दिइनेछ ।
- हरेक विद्यालयमा खेलमैदान निर्माण तथा मर्मत गर्ने कार्य सम्पन्न गरिनेछ ।
- युवाहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि प्रस्तावना लेखन तथा व्यवसायिक योजना निर्माण सम्बन्धी कार्यशाला सञ्चालन गरि परामर्शदाताको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- हरेक वडामा टोल विकास संस्था गठन गरि सबै गैह्र सरकारी संघसंस्थाहरूले सञ्चालन गर्ने कार्यक्रमहरू ती टोल विकास संस्था मार्फत एकद्वार प्रणाली अनुसार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

(च) जलवायु परिवर्तन स्थानीय अनुकूलन

- खाद्य सुरक्षा आय वृद्धिको प्रबर्द्धन गर्न जलवायु- स्मार्ट कृषि तथा कृषि- वन प्रणाली, प्राकृतिक स्रोतहरूको दिगो उपयोग लगायत सामुदायिक वन व्यावस्थापन र वातावरण संरक्षणका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछन । जस अन्तर्गत – (जलवायु उत्थानशील कृषि तथा कृषिवन सम्बन्धि क्रियाकलापहरू, जलवायु उत्थानशील सिचाई योजनाहरू, सुधारिएको चुलो तथा सुधारिएको घट्ट सम्बन्धिका योजनाहरू लगायत वन समूहहरू तथा प्राकृतिक स्रोतको दिगो व्यावस्थापन सम्बन्धि क्रियाकलापहरू कार्यान्वयन गरिनेछन ।)
- समुदायहरूको समान सहभागिता सहित खोला खोल्सा, पोखरी, मुहान, कुवा, नौला लगायत पानीका स्रोतहरूको संरक्षण, सम्बर्द्धन र व्यावस्थापन सम्बन्धि विभिन्न गतिविधिहरू सञ्चालन गरिनेछन । जस अन्तर्गत – (जलवायु उत्थानशील खानेपानी तथा सरसफाई र बहुपयोगी क्षेत्रका योजनाहरू कार्यान्वयन गरिनेछन ।)
- सुदृढ क्षमता र सक्षम अवस्थाको लागि सम्बन्धित पक्षहरू (निजी क्षेत्र, सहकारी, सामुदायिक संस्था तथा कृषि समूहहरू, सामुदायिक वन समूहहरू, नागरिक समाज, कबुलियती तथा निजी वन समूहहरू, खानेपानी तथा सिचाई उपभोक्ता समितिहरू) सँग कुशल ज्ञान साझेदारी तथा क्षमता विकास गरि समावेशी सुशासन कायम गर्दै लगिनेछ ।
- यस गाउँपालिकामा भएका सामुदायिक वन तथा कबुलियती वनको विधान तथा कार्ययोजना नविकरण तथा कार्ययोजना निर्माणमा सहयोग गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाका सतप्रतिशत घरधुरीहरूमा सुरक्षित खानेपानीको ब्यवस्था गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाका सिंचित योग्य जमिनहरूमा सिचाइ सुविधाको ब्यवस्था गरिनेछ ।
- गाउँपालिकामा बहुउपयोगी योजना निर्माण गर्ने कार्यलाई अबलम्बन गरिनेछ ।
- वातावरण संरक्षणका क्रियाकलापहरू (पानी पुर्नभरण खाल्डो वृक्षारोपण) सञ्चालन गरिनेछन ।
- गाउँपालिकाले तयार पारेको जलउपयोग गुरुयोजनालाई समिक्षा गर्दै विधमान सबै खाले खानेपानी सिंचाइ लगायतका जलस्रोत सम्बन्धी योजनाहरूको सञ्चालन तथा व्यवस्थापकीय

अवस्था अधावधिक गरी सबै समितिहरूलाई जलस्रोत नियमानवली बमोजिम दर्ता एवम् अधावधिक र नविकरण गर्ने व्यवस्था मिलाइ गाउँपालिका स्तरमा सो क्षेत्रको सुचना व्यवस्थापन प्रणाली स्थापना गरिनेछ ।

- गाउँपालिकामा खानेपानीको पहुँच पुर्याउन १ घर १ धाराको अवधारणालाई अबलम्बन गरिनेछ ।
- निर्माण सम्पन्न भएका योजनाहरूलाई पुर्न सुधार तथा मर्मत सम्भारको कामलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- निर्माण सम्पन्न भै सकेर समुदायमा हस्तान्तरण भएका खानेपानी आयोजनाहरूको निरन्तर रेखदेख तथा मर्मत सुधार गर्ने र सरसफाइ स्वच्छता भएको समाज निर्माणका लागि एक संयन्त्र तयार पारिनेछ ।
- महिला तथा किशोरीहरूको आत्मसम्मानको रक्षा गर्दै सुरक्षित र स्वच्छ तरिकाले बाँच्न पाउने अधिकारको सुनिश्चितता र महिनावारी भएको समयमा अपनाइने विभिन्न हानीकारक अभ्यासहरूको निर्मुल गरी महिला र किशोरीहरूको आत्मसम्मानको रक्षा गर्न मर्यादित महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापनको लागी आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- गाउँपालिका लाई पुर्ण सरसफाइ युक्त एवम् छाउगोठ मुक्त गाउँपालिका घोषणा गर्ने लक्ष्य बमोजिम गाउँपालिका भित्रका समुदायलाई पूर्ण सरसफाइ उन्मुख तथा विध्यालयहरूलाई तीन तारा (3 Star) पद्धतीमा विकास गर्न बडा तथा समुदायस्तरमा पूर्ण सरसफाइ अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।
- विभिन्न पानीजन्य रोगहरूबाट उत्पन्न हुन सक्ने महामाररीहरूबाट सुरक्षित रहन स्रोत एवम् घरायसी स्तरमा पानीको गुणस्तर परिक्षणको व्यवस्था मिलाइने छ ।
- लैंगिक समानता कायम गर्नका लागि हरेक क्षेत्रमा समावेशितालाई विशेष जोड दिइनेछ । उपभोक्ता समिती समुह संस्थामा मुख्य पोस्टहरूमा अनिवार्य महिला समावेशको निती लिइनेछ ।

४. पूर्वाधार विकास तर्फ

(क) वस्ति विकास तथा सार्वजनिक निर्माण

- गाउँपालिकामा एकीकृत वस्ति विकासका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरि सो को प्रतिवेदनको आधारमा वस्ति विकास योजना तयार गरिनेछ ।
- विभिन्न कारणले घर विहीन हुन पुगेका घरपरिवारका लागि लागत साझेदारी मार्फत घर निर्माण कार्यमा सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।
- खरको छानामुक्त पालिका घोषणा गर्ने कार्यका लागि अति विपन्न घरपरिवारलाई सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।

- घट्मुना र सालीकोट डडुल्ले सडक निर्माणको प्रकृया अगाडी बढाईनेछ ।
- सार्वजनिक शौचालय, बसपार्क तथा प्रहरी चौकी निर्माण कार्य अगाडि बढाइनेछ ।

(ख) सडक, पुल तथा यातायात

- प्रत्येक स्वास्थ्य संस्था, विद्यालय सम्म सडक पुऱ्याउने नीति अनुरूप सडकका नयाँ ट्रयाक तथा मर्मत कार्य सम्पन्न गरिनेछ ।
- गाउँपालिका केन्द्र घट्मुना देखि प्रत्येक वडा केन्द्र सम्मको सडकलाई स्तरोन्नती गरि बाह्र महिना यातायात सञ्चालनको सुनिश्चितता गरिनेछ ।
- फनपार्क-गाउँपालिका केन्द्र-दश शैया अस्पताल बाटो बाह्र महिना सञ्चालनमा आउने गरि सडक स्तरोन्नती गरिनेछ ।
- झोलुङ्गे पुल निर्माण तथा मर्मतका कार्यहरूलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- घट्मुना-गौमुल सडक निर्माणलाई पालिका गौरबको योजना अन्तर्गत पहिलो प्राथमिकतामा राखि निर्माण कार्य शुरु गरिनेछ ।

(ग) जलश्रोत विद्युत तथा वैकल्पिक ऊर्जा

- राष्ट्रिय प्रसारण लाइन जोड्नका लागि नेपाल विद्युत प्राधिकरणसँग साझेदारी गरिनेछ ।
- गाउँपालिकामा निर्मित जलविद्युत आयोजनाहरूको नियमित मर्मत सम्भारका कार्यहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- विभिन्न संघसंस्थाहरूमा वैकल्पिक ऊर्जा जडान कार्यका लागि सहकार्य गरिनेछ ।
- समुदायमा सुधारिएको चुल्होको प्रयोगका फाइदा र सुधारिएको चुल्हो तयारी कार्यमा प्राविधिक सहयोग गरिनेछ ।
- धुवारहित पालिका बनाउन सबै घरपरिवारलाई विद्युतिय चुल्होमा जोड्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।

(घ) सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि

- गाउँपालिकामा निर्माण सम्पन्न भएका टेलिकम टावरहरूको क्षमता वृद्धिका लागि सम्बन्धित निकायहरूसँग नियमित समन्वय र सम्पर्क गरिनेछ ।
- गाउँपालिकालाई प्रविधिमैत्री पालिकाको रूपमा विकास गर्न सूचना तथा प्रविधि शाखामा आधुनिक उपकरण जडान तथा विस्तारका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- सामुदायिक विद्यालयहरूमा इन्टरनेटको सुविधा विस्तार गर्न आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।
- गाउँपालिकामा सूचना तथा सञ्चारको क्षेत्रमा उद्यमशीलता स्थापना गर्न चाहने युवाहरूलाई लागत साझेदारीतामा सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।

५. वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन र जलवायु उत्थानशीलता तर्फ

- सबै प्रकारका वनहरूको एकीकृत तथ्याङ्क व्यवस्थापनका लागि सबै सरोकारवाला पक्षसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
- विपत्तपूर्वका सचेतनाका कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- सामुदायिक वनहरूको व्यवस्थापनका लागि वन कार्ययोजना निर्माणका लागि समन्वय र सहजीकरण गरिनेछ ।
- खाली जग्गामा वृक्षा रोपन, हरियाली प्रवर्द्धन तथा जलवायु परिवर्तनका असर न्यूनीकरणका लागि सामुदायिक विद्यालय-सरोकारवाला निकाय-गाउँपालिकाको निरन्तर समन्वय र सहकार्यका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- जलवायु परिवर्तनका असर न्यूनीकरण गर्न कृषि तथा पशुपन्छि पालन कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न प्रविधि र स्थानीय स्रोत साधनको प्रयोगमा आधारित योजनाहरू तयार गरि कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- विपद् व्यवस्थापनका लागि जिल्ला प्रशासन कार्यालय, रेडक्रस तथा जिल्ला स्थित सबै सरोकारवाला निकायहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
- एक वन एक एकीकृत नर्सरी व्यवस्थापन कार्यक्रम अन्तर्गत केन्द्रीय तथा प्रदेशस्थित निकायहरूसँग सहकार्य गरि फलफूल तथा वनस्पत्ती बिरुवा उत्पादन तथा ढुवानी गरि वितरण गरिनेछ ।
- जोखिममा रहेका वन, जलाधार लगायतका प्राकृतिक स्रोतहरूको संरक्षणका लागि तटबन्ध तथा अन्य रोकथामका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- फोहरमैला व्यवस्थापनका लागि पालिका तथा वडास्तरमा ल्याण्डफिल साइट निर्माण गरि निश्चित स्थानमा मात्र फोहर विसर्जन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- सबै प्रकारका वनमा आगलागी नियन्त्रण तथा रोकथामका लागि अग्नीरेखा तयार गर्ने तथा सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- पालिका भित्रका सबै परिवारलाई जडिबुढी खेतीमा जोड्न हाईटेक नर्सरी स्थापना गरिनेछ ।

गाउँसभाका सदस्यज्यूहरू,

यस नीति तथा कार्यक्रममा प्रस्तावित कार्यक्रमहरू कार्यान्वयनमा प्रत्यक्ष योगदान पुऱ्याउने नेपाल सरकार, सुदुरपश्चिम प्रदेश सरकार र आफ्नो अमूल्य समय दिइ योजना छनौटको हरेक चरणमा रचनात्मक सल्लाह सुझाव दिनु हुने समग्र गौमुलबासी प्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु । गौमुलको विकासमा विभिन्न समुदाय विकासका कार्यक्रम मार्फत गाउँपालिकासँग समन्वय र सहकार्य गर्नु हुने स्थानीय, राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्थाहरू, स्थानीय निजी लगानीकर्ताहरूलाई धन्यबाद् दिदै

आगामी दिनमा पनि यस नीति तथा कार्यक्रमले तय गरेका कार्यक्रमहरू सम्पन्न गर्न सहकार्यका लागि हार्दिक स्वागत गर्न चाहन्छु ।

अन्तमा, प्रस्तुत आर्थिक वर्ष २०८३/०८४ को नीति तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनले मात्र गौमुल समृद्ध बनाउने दीर्घकालीन सोच पूरा हुने बाटोमा अगाडि बढ्न सम्भव हुने भएकोले यहाँ प्रस्तुत कार्यक्रमको व्यवहारिक कार्यान्वयनमा सबैको उल्लेखनीय योगदान रहनेछ भन्ने कुरामा पूर्ण विश्वासका साथ सबैको सकारात्मक सहयोगका लागि हार्दिक अपील पनि गर्दछु ।

धन्यवाद ।

मिति: २०८३ असार ०२ गते

हरि बहादुर रोकाया
अध्यक्ष
गौमुल गाउँपालिका
घट्मुना, बाजुरा ।